

€ 1,00

VERENIGING VOOR BELANGENBEHARTIGING VAN HOOGBEGAAFDEN IN ONDERWIJS EN ONTWIKKELING

POSTBUS 32015 2303 DA LEIDEN POSTBANK 7227425 KVK LEIDEN 40448421 TEL 023-5479784
E-MAIL: INFO@HINTNOORDZUIDHOLLAND.NL INTERNET: WWW.HINTNOORDZUIDHOLLAND.NL

*Communiceren
met hoogbegaafde
kinderen*

Rob Brunia

Lezingverslagen

Meer circuits

Hoogbegaafdheid is het resultaat van een andere neurofysiologische ontwikkeling. Hierbij worden meer circuits in de hersenen aangemaakt, wat leidt tot een ander type functioneren. Hoogbegaafdheid komt tot stand in de eerste twaalf dagen na de geboorte, waarbij er meer neurologische verbindingen worden aangelegd.

Wat betekent het als er meer verbindingen zijn tussen cellen en kernen?

Alles wat een mens tegenkomt, verwerkt hij via de neurofysiologie. Met zijn hersenen interpreteert hij de wereld. Als de hersenen in het geval van een hoogbegaafd kind anders werken door meer verbindingen, wordt de wereld dus ook anders geïnterpreteerd. Hoogbegaafde kinderen trekken andere conclusies en zetten daardoor vaak onverwachte stappen. Ze ervaren de dingen anders en gaan anders met de werkelijkheid om.

Als we praten over de communicatie met hoogbegaafde kinderen kunnen er verschillende redenen zijn waardoor dit moeizaam kan verlopen:

Psychologische wereld

Communicatie is mogelijk indien er tussen twee personen overloop is in hun psychologische wereld. Communicatie met zeer jonge hoogbegaafde kinderen is moeilijk als je niet in hun wereld leeft.

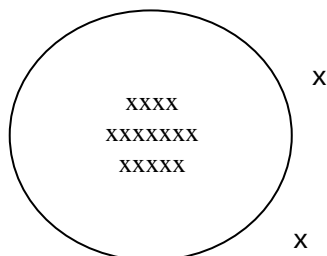
Vervolgens maakt Rob Brunia een zijstap naar een peuterspeelzaal en beschrijft hij de volgende situatie:

Er zitten vier kinderen in de zandbak en een, van tweeëneenhalf, zit op de rand. Een van de kinderen in de zandbak gooit met zand naar het kind op de rand. Dat laatste kind staat op en gaat ergens anders zitten met de gedachte: "Dat haal je niet". Vervolgens gaan vier kinderen met zand gooien.

Wat zit hierachter? Het kind in de zandbak snapt niet waarom een ander kind op de rand zit, maar kan de vraag niet stellen en gooit daarom met zand. Als het kind op de rand vervolgens vertrekt, kopiëren de anderen het gedrag zonder de vraagstelling over te nemen.

Waarom gooit het kind op de rand niet terug? Omdat hij anders in de wereld staat.

Waar ligt de oorzaak van dit type gedrag? Als je de psychologische wereld ziet als een cirkel, dan is daarin in het midden een opeenhoping van mensen met allemaal hun eigen psychologische wereld. Deze psychologische werelden overlappen elkaar en communicatie tussen deze personen is geen probleem. Op de rand van de cirkel bevinden zich ook mensen, maar hun psychologische werelden overlappen elkaar niet. Aan de rand van de cirkel is de kans dat je iemand tegenkomt met een vergelijkbare psychologische wereld aanzienlijk kleiner dan in het midden. En daarmee ook de kans op gemakkelijke communicatie.

Het kan gebeuren dat een hoogbegaafd kind op een gegeven moment ophoudt met zijn pogingen om met leeftijdsgenoten te communiceren. De leiding van de peuterspeelzaal praat vaak te babyachtig met hoogbegaafde kinderen en dan komt het voor dat ze helemaal stoppen met communiceren. Of ze gaan bijvoorbeeld onder de bank zitten.

Een voorbeeld van een kind met wie het lastig communiceren is, is een jongen in groep drie. Lastig als schuurpapier. Hij beleeft de werkelijkheid op basis van zijn visuele indrukken. Hij vormt een idee in zijn hoofd: "zo moet het zitten" en niemand krijgt dat idee uit zijn hoofd gepreut (auditief). Dus als opvoeder of leraar moet je zorgen dat het kind niet de kans krijgt om eerst zijn eigen idee te ontwikkelen. Een voorbeeld is een kind dat ten koste van alles wil gaan tekenen als hij zijn sommen af heeft. Ter voorkoming van een dergelijk probleem spreek je met hem meteen 's ochtends de dag door. Daarbij geef je keuzes aan het kind wat wel kan. Bijvoorbeeld: hij kan na het rekenen kiezen uit spelen met de waterbak of knutselen.

Deze kinderen kunnen hier zelf weinig aan veranderen, omdat ze denken vanuit hun eigen perceptuele organisatie.

Sommigen zijn van mening dat het een oplossing is om hoogbegaafde kinderen bij elkaar te zetten. Maar dan krijg je een nieuwe kleinere cirkel, maar ook nu zullen weer een aantal mensen op de rand terechtkomen.

De onderpresteermachine

Een hoogbegaafd kind heeft een eigen wereld, dus kunnen we spreken van een "eigen code" voor dit kind. Deze code verschilt van de groepscode. De groep wil het kind beïnvloeden met als doel: verander je code. Dit gaat eerst vriendelijk, maar het gaat steeds scherper. Het kind kan dan op drie manieren reageren:

- Het kind zegt 'ja', past zich aan. Sommigen zijn blij als het kind zich aanpast, maar het kind krijgt moeilijkheden met zichzelf (intrapersoonlijke problematiek).
- Het kind zegt 'nee' en de groep zegt: "stik maar". Het kind raakt in een isolement.
- Het kind zegt nu eens 'ja' en dan weer 'nee', het zogenaamde code-hopping. Niemand begrijpt het kind meer en men vindt het kind onbetrouwbaar. In geval van code-hopping is er grote kans op onderpresteren.

De vraag blijft hoe je dit kunt oplossen.

Allereerst moet het probleem gedefinieerd worden. Je moet begrijpen wat er gaande is. Ten tweede moet je weten welke stappen er gezet moeten worden.

Een IQ test meet een deel van hoogbegaafdheid. Het test een bijkomend verschijnsel. Een test is zinvol om de bewijslast hoogbegaafdheid van het hoogbegaafde kind af te halen.

Gedrag en activiteiten

Kinderen kunnen visueel zijn ingesteld. Het is dan belangrijk om de dagstructuur aan te geven, omdat het kind zich vooraf een beeld vormt dat achteraf misschien niet klopt. Dit kan problemen geven. Het proces bij deze beeldvorming gaat via een bepaald kanaal. Dit is auditief niet te veranderen. Vooraf samen een beeld vormen is de oplossing.

IALO:

In gedrag en activiteiten gedurende de dag zit een samenhang. Bij hoogbegaafden is dit opgebouwd uit vier elementen.

I → **Identiteit:** ontkenning van het hoogbegaafd zijn geeft later (middelbare school) problemen

A → **Autonomie:** zelfbeschikking

L → **Leerproces:** hoogbegaafden zijn van nature vaak niet geneigd om te leren, door het nemen van tussenstappen. Iets zien is gelijk aan: het kunnen, als het geen succes heeft is hun oplossing: wachten tot je het kunt. Dit is een valkuil die vermeden kan worden door te vragen: "hoe heb je het aangepakt". Dus kijken hoe het proces in ging. Bijvoorbeeld: het rekenen. Hoogbegaafden proberen het uit het hoofd te doen,

maar op een moment kan dit niet meer. Hun vaardigheid belemmert hen om het leerproces eigen te maken. De oplossing hiervoor is het zg. *Beslissingspatroon = aangeven van keuze: hoe kies ik ⇒ hoofdrekenen of cijferen.*

Associatief leren is niet automatiseren. Hulpmiddel is de methode Pluspunt = structuurmethode.

O → Onlust: gevoel van weerstand en onvrede kun je alleen in het begin van de ervaring aanpakken, daarna is het te moeilijk om de onlustgevoelens om te buigen.

Problemen op het gebied van identiteit, autonomie, leerproces of onlust kunnen zich verschillend manifesteren. Bijvoorbeeld identiteitsproblemen zullen zich voornamelijk thuis uiten, terwijl onlust zich voornamelijk op school zal uiten.

	thuis	school
IDENTITEIT	98%	2%
AUTONOMIE	70%	30%
LEERPROCES	25%	75%
ONLUST	10%	90%

OPLOSSING: De methode is alle vier aspecten te gelijk aan pakken, omdat de aspecten met elkaar in relatie met elkaar staan.

Per element is de volgende aanpak nodig:

Identiteit: het hoogbegaafde kind als persoon accepteren.

Autonomie: positief benaderen door kind keuzes te laten maken.

Onlust: voorkomen dat onlust ontstaat.

Leerproces: overzicht en inzicht geven aan het kind.

IALO score: is het instrument om het hoogbegaafde kind te begrijpen. De communicatie naar het kind kun je daarop aanpassen.

Het is belangrijk dat het kind weet dat het hoogbegaafd is. Dit hoort bij het accepteren van zijn eigen identiteit. Het begrijpt daardoor zijn/haar anders zijn.

Gedifferentieerd werken in de klas kan helpen om de status van het kind te ondersteunen.

In het laten helpen van andere kinderen in de klas door het hoogbegaafde kind schuilt een gevaar. Het kind krijgt hierdoor een andere positie binnen de klas. Daarnaast kan het zijn dat andere kinderen hem/haar niet begrijpen.

Individueel inadequaat gedrag

Bij communicatie is soms onderhandeling nodig. Als communicatie niet werkt omdat het kind dit niet geleerd heeft, dan zal het over gaan tot aanraking.

Voorbeeld: 2 kleuters bouwen in de bouwhoek. Ze zijn beiden non-verbaal bezig. Er volgt een duw... en er komt een duw terug.

Dit geeft geen contact, maar een gevoel van mislukking. Als dit zich herhaalt zal het mislukkinggevoel alleen maar groter worden.

Communicatie

is het overbrengen van eigen denkbeelden, wensen, gevoelens en doelstellingen naar anderen, maar ook die van anderen kunnen volgen! De meeste kinderen reageren als volgt als zij iets nieuws zien: zij zoeken op de harde schijf in hun hoofd naar een vergelijkbaar plaatje en daar vanuit beoordelen ze het gebeurde. Dit is **globale observatie**.

Hoogbegaafden observeren op een geheel andere manier: **visueel**. Als zij iets zien zoeken ze naar het verschil met wat ze eerder gezien hebben, ze kijken naar wat het onderscheidt van vorige waarnemingen en letten op details. Dit heet: **analytisch observeren**.

Bij het lezen van teksten zal het analytische kind vooral gericht zijn op de details.

Deze wijze van verschil in observatie speelt ook mee in het omgaan met de leerstof.

Bij een toets begrijpend lezen door middel van multiple choice vragen zal de conclusie van dit kind zijn: het goede antwoord staat er niet bij. Immers het kind volgt niet de grote lijn van het verhaal, maar verwacht de details die het ook zelf gezien heeft.

Globale observatie en **analytische observatie** is een wereld van verschil.

De algemene wijze van observeren is **observeren op basis van overeenkomst (globaal)**. Dit houdt in het groeperen van een nieuwe gebeurtenis bij een die zich al in het geheugen bevindt. Het risico hiervan is dat je iets anders onthoudt dan in werkelijkheid is gebeurd. De wijze van observeren van veel hoogbegaafden is: **observeren op basis van verschil (analytisch)**. Hierbij wordt iedere gebeurtenis weggezet als aparte entiteit. Wie observeert op basis van verschil, moet daardoor heel veel losse onderwerpen onthouden en heeft het daardoor moeilijker. De wereld ziet er voor hem heel anders uit. Hierdoor is het voor hoogbegaafde kinderen moeilijk de denkbeelden, wensen en gevoelens van anderen te volgen. Bij contacten van een hoogbegaafd kind met een globaal observerend kind zal het hoogbegaafde kind voelen dat het anders is: het voelt zich als een marsmannetje op aarde. Als je als volwassene je bewust bent van dit verschijnsel, kun je hier rekening mee houden.

Voorbeeld: fietser valt

Bij het observeren op basis van overeenkomsten wordt dit nieuwe voorval onthouden bij eerdere voorvallen van valpartijen. Het wordt als cluster onthouden. Nadeel is dat er geen nuance wordt onthouden (het is ongeveer hetzelfde).

Bij het observeren op basis van verschil wordt hetzelfde voorval van een vallende fietser onthouden als een apart voorval, omdat het de vorige keer bijvoorbeeld een kind was en nu een volwassene. Dit is veel moeilijker, omdat er veel losse concrete situaties onthouden moeten worden.

Informatieverwerking

Een ander verschil is de wijze van informatie verwerking:

De meeste kinderen leren **analoog**.

Dat wil zeggen: een probleem wordt uitgelegd, er volgt een toepassing. Vervolgens kan het kind deze toepassing oefenen, en als het nodig is worden deze stappen herhaald of volgt meer oefening.

Er bestaat ook **associatief** leren, dit doen maar weinig kinderen.

Een bepaald probleem omvat diverse factoren. Het kind kijkt eerst welke factoren een rol spelen. Pas als het een duidelijke en complete samenhang vindt tussen deze factoren, krijgen ze een plaats en kan het kind er mee omgaan.

We zien dus de volgende leerstijlen ontstaan:

Globaal observeren -----analoog leren

Analytisch observeren-----associatief leren

Helaas komt de associatieve leermethode op scholen bijna niet aan bod!

Waar leidt dit tot problemen?

Kinderen gaan schrijven en gaan vervolgens maar door, ze schrijven verhalen zonder eind, ze krijgen een nieuw idee, en schrijven weer verder.... . Dit is associatief.

- Wordjes leren is een analoge taak. Het leren van woordjes moet associatief gemaakt worden door middel van het lezen van boeken en teksten. De woorden moeten betekenis hebben in een samenhang.
- Stel aan je kind een vraag, en het antwoordt met een vraag terug.... . Via de associatie ga je steeds verder. Het blijft maar vragen.
- Bij een gesprek tussen ouders: het kind luistert, plots maakt het een opmerking die iets toevoegt aan het gesprek. Het is al luisterend associatief bezig.
- Tijdens wandeling: het kind denkt en fantaseert en zegt soms iets dat nergens op lijkt te slaan. Goed luisterend naar wat het kind zegt komt er dan een heel verhaal te voorschijn.

VAARDIGHEDEN VOOR BETER COMMUNICEREN ZIJN:

- De ander kennen
- Aardig kunnen zijn
- Eerlijk kunnen zijn
- Luisteren, berichten ontvangen
- Kunnen begrijpen
- Duidelijk zijn

Voorbeeld: Kind A bouwt een toren. HB kind B doet alsof hij deze toren wil omgooien. Er ontstaat ruzie. Kind A zegt: stop! Kind B doet nog even als of hij toch de toren omgooit. Het hoogbegaafde kind luistert niet, hij is onduidelijk, want eigenlijk wil hij de toren helemaal niet omgooien en hij is op dat moment niet aardig enz. De leerkracht, of een andere volwassene kan hier een actieve rol spelen door het kind te wijzen op deze aspecten van communicatie. Deze situatie moet ontrafeld worden zodat het hoogbegaafde kind zal begrijpen wat er mis is gegaan. Als men dit blijft herhalen zal het hoogbegaafde kind communicatief steeds vaardiger worden. Gebeurt dit niet, dan zal het steeds tegen dezelfde muren op blijven lopen en steeds de negatieve ervaring hebben dat communicatie niet lukt.

We zijn dus niet machteloos om communicatie aan te leren!!!

Communicatie is ook ervaring.

Voorbeeld: bij een hoogbegaafd kind dat met technisch lego aan het spelen is, komt een ander kind spelen. Het vriendje kan het HB kind volgen en meedoen in een ondergeschikte rol, of zelf iets bouwen zodat op zeker moment beiden hetzelfde stukje nodig hebben. Overleg om ruzie te voorkomen moet dan eigenlijk vooraf plaatsvinden. Aan communicatie gaat een proces vooraf. Bij samenspel bespreek je vooraf wat je samen gaat doen.

De ontwikkeling van leerstrategieën

Hoogbegaafde kinderen hebben een eigen ontwikkeling van **strategieën** om problemen aan te pakken.

Bekijken we een peuter met een blokkenstoof. De methode waarop de blokken er aanvankelijk in gaan is die van de **trial and error**. Simpelweg proberen. Maar al gauw neemt het kind eerst dat gat waar het de laatste keer succes had. Het proces wordt nu **succes gestuurd**. Succes zorgt ervoor dat het kind steeds weer een andere manier van aanpak kiest. Als het de ronde bal gaat combineren met het ronde gat noemen we dat "**matchen**". Het heeft in gedachten de juiste vorm bij het juiste gat gecombineerd. Nog later ziet het een probleem en het ziet een oplossing op basis van meer gegevens. Hij prikt de oplossing op het probleem met de gedachte: "O, het moet zo!". Hij verbindt direct een antwoord aan de vraagstelling.

We noemen dit de **prikstrategie**. Zelfs als 80 van de 100 antwoorden goed zijn, noemen we dit prikstrategie. Omdat met deze prikstrategie zulke goede resultaten behaald worden, zijn we er niet op bedacht dat met de prikstrategie gewerkt wordt. In het basisonderwijs

gaat het met deze kinderen redelijk goed, maar in het vervolg onderwijs gaat het na verloop van tijd mis.

Daarom moeten we deze kinderen de **gelaagde strategie** aanleren.

Deze strategie omvat meerder stappen:

- Eerst oriënteren op het probleem dat je ziet.
- Dan gegevens groeperen.
- Wat is eigenlijk het probleem?
- Gegevens hergroeperen.
- Eventueel herhalen van stap 1 tot 4.
- Conclusie.
- Is de conclusie in verhouding tot het probleem?
- Oplossing.

Meestal is het probleem dan opgelost. Zo niet, dan kan de hele cyclus nog een keer herhaald worden.

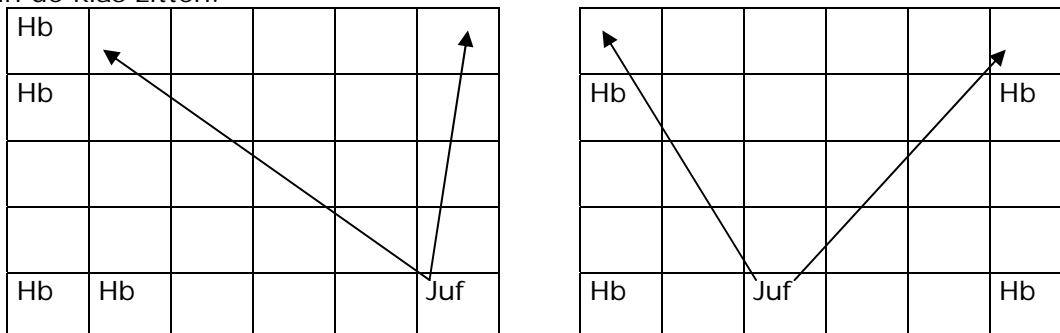
Hoogbegaafde kinderen hebben zoveel succes met de prikstrategie dat er geen aanleiding is om zich de gelaagde strategie eigen te maken. Voor verdere studie is dit echter wel vereist. Het geven van **uitdagingen** is daarom zo belangrijk, omdat ze moeten leren om deze gelaagde strategie te gaan hanteren. Ze moeten leren om problemen te lijf te gaan.

Eigenlijk gebeurt er met het leggen van **contacten** precies hetzelfde. In communicatie kan een prikstrategie tot aan / uit contacten leiden.

Neem een willekeurige klas met kinderen. Door navraag bij ongeveer 150 kinderen weet Rob dat ze buiten de eerste aandachtsspanne van de leerkracht zitten. Het kind is soms al wat minder adequaat in communicatie en schuift zo uit de aandachtsgrens.

Het kind zit dus op een plek waar communiceren moeilijk is en ook niet zo nodig.

In onderstaande tekeningetjes kunnen we zien waar bijna altijd de hoogbegaafde kinderen in de klas zitten.

Als kinderen in een kring zitten is de aandacht van de leerkracht evenwichtiger verdeeld.

Er is nog een reden waarom de communicatie niet altijd makkelijk verloopt:

Verbaal / perfoormaal-kloof

Helaas zijn er kinderen voor wie het zitten in een kring niet werkt. Dit zijn de kinderen met een Perfoormaal / Verbaal kloof. Zij vereisen een aparte aanpak. Een Perfoormaal / Verbaal kloof kan men onder andere constateren als een kind met de WISC is getest. Deze test bestaat uit 12 onderdelen, 6 verbale en 6 performale testjes.

Verbale testjes meten het omgaan met woorden / betekenis, het redeneren enz.

Performale testjes meten de aanleg tot handelend optreden / het oplossen van problemen.

Een kloof wil zeggen: meer dan 12 punten verschil. Dit kan zowel zijn met perfoormaal > dan verbaal, of verbaal > perfoormaal. Zelfs als de verbale score 150 is en perfoormaal 130 kan dit toch leiden tot problemen.

Deze kinderen kunnen we herkennen aan een paar gedragskenmerken:

- Pakken een boodschap niet op en praten zelf veel.
- Vinden het moeilijk om routine taken uit te voeren. Aankleden bijvoorbeeld.
- Zijn vergeetachtig / verstrooid.
- Zijn chaotisch, zelf niet in staat ordening aan te brengen.
- Zijn vaak boos of verdrietig, soms apathisch
- Zijn langzaam in rekenen.
- Hebben een laag zelfbeeld, verklaren zich incompetent.
- Voelen een drempel bij het doen van nieuwe dingen, vooral als het buiten het gezichtsveld ligt. Ze durven niet naar een nieuwe club en kunnen last krijgen van angsten, nachtmerries, tics.
- Gooien vaak bekers om.
- Zijn stoorzenders in de groep.

Al deze kenmerken komen voor bij beide groepen. Alleen bij Perfoormaal hoog scoorders zien we dat deze kinderen goed zijn in het imiteren van de klas. Ze gaan dus sociaal goed, want ze passen zich aan. Zij zijn geen stoorzenders.

Als je met zo'n kind spreekt geeft het allemaal goede antwoorden, het kan goed handelingen nadoen. Behalve als het de mondelinge opdracht moet uitvoeren of als handelingen moeten worden naverteld. Het probleem is dat de informatie van het ene terrein niet wordt uitgewisseld naar het ander terrein. Perfoormaal en Verbaal stroken niet met elkaar en communicatie tussen deze gebieden gaat niet goed.

We noemen dit:

Het ontbreken van transfer naar visualisatie

Stel: je hebt een beeld. Je kunt dit beeld opslaan / oproepen / veranderen. Dit beeld is een instrument. Als je praat, heb je een 'beeld' van wat je zegt. Dit noemen we **transfer**. (verbaliseren + visualiseren = transfer)

Het probleem bij het kind ontstaat als de ander aan het praten is. Bij een instructie heeft het kind dan slechts een zwak beeld over wat de taak is. Dit kind weet zelf niet wat het mist en als we er niets aan doen blijft dit gedrag bestaan. Dit kind heeft dus hulp nodig.

Wij, ouders en leerkrachten, moeten dus zorgen dat ze de opdracht zelf onder woorden brengen, zodat ze de opdracht op dat moment voor zich zelf visualiseren!

Een beeld komt tot stand door de volgende drie onderdelen:

- **Symbool**, b.v. volkswagen, met een v en w door elkaar getekend.
- **Betekenis**, het is een vervoersmiddel.
- **Gevoelswaarde**, hij zit prettig.

Als er iets gevraagd wordt en een onderdeel ontbreekt, dan is het beeld niet compleet en kan de opdracht niet goed worden uitgevoerd.

Indien een kind moeite heeft met visualisatie zoekt het naar **hulpstrategieën**. Het kind hoort iets, kijkt om zich heen en doet wat de anderen doen. Goed om zich heen kijken is dan een hulpstrategie. Deze kinderen presteren op een veel lager niveau dan ze in zich hebben. Vaak worden ze niet als hoogbegaafd ontdekt. Dit probleem kan al in het resultaat van een test zijn geslopen omdat immers de instructie mondeling is gegeven. Ook bij het lezen van een boek kan het beeld ontbreken. Ze maken vaak zelf het verhaal. De vraag is of hun verhaal wel hetzelfde is als dat van het boek.

Als een dergelijk kind een geheel eigen programma volgt kan het helemaal misgaan doordat het zich geen beeld kan vormen door wat het anderen ziet doen.

Het vindt dan geen steun om zich heen, en wil vervolgens alleen nog maar doen wat de klas doet.

Hoe ga je hier mee om?

Deze kinderen hebben veel moeite met het aanbrengen van **structuur**. Ze denken iets uit op verbaal niveau, maar performaal loopt het heel anders, dit geeft spanning en het kind wordt **boos**, wordt apathisch en stopt.

Tweede gevolg is dat het een laag zelfbeeld krijgt. Het denkt voortdurend dat het iets niet kan. Het resultaat is best goed, maar het kind voelt zich **incompetent**.

Als het kind geen structuur aan kan brengen, moeten we het helpen, dus **structuur aanbrengen**.

Als het kind een laag zelfbeeld heeft moeten we het kind **competent verklaren**.

We moeten het kind **structuur** geven door:

- **Tijd.** Het helpt als we geruime tijd van tevoren afspreken wat de volgende activiteit zal zijn. Het wil vaak dwangmatig vasthouden aan dat waar het mee bezig is. Geef het kind een overzicht van wat er hierna nog allemaal volgt.
- **Vorm.** Ze zijn vaak langzaam met rekenen. We kunnen deze kinderen helpen door ze te laten werken met opgaven met dezelfde structuur. Op een werkblad staan b.v. zes verschillende soorten opgaven. Zes keer een verschillende structuur van oplossen. Rekenen kan het kind goed, maar het steeds weer opnieuw inwerken in de structuur van de nieuwe som kost tijd. Het kan zich slechts langzaam inwerken in een nieuwe structuur.
- **Inhoud.** We moeten niet de aard van het probleem steeds wisselen. Dus niet eerst een rijtje optellen, en dan een rijtje aftrekken. De aard van het kind is om een eenmaal aangenomen structuur te handhaven. Er mag wel een moeilijkheidsgraad bijkomen!

Heel belangrijk is dat de leersituaties visueel ondersteund worden. Verbind een plaatje aan de opdracht. Maak met een eenvoudige tekening duidelijk wat er van hen verwacht wordt.

Het is belangrijk dat leerkrachten zich realiseren dat kinderen deze handicap in zich kunnen hebben en dus helemaal niet goed functioneren. Toch zijn ze in groep 7 gekomen. Ze hebben hun intellect gebruikt om hun handicap te compenseren.

Om deze handicap te onderkennen kan men het performale deel van de Raven test gebruiken.

Men kan het kind op de volgende manieren helpen:

- Het kind haalt zekerheid uit zijn omgeving. Geef het een lijstje met pictogrammen als steun.
- Als er een aversie is tegen lezen: zoek boeken waarbij plaatjes de tekst ondersteunen. Als het kind op deze manier veel beelden krijgt aangeboden, zal het deze beelden ook voor de toekomst kunnen gebruiken.
- Voorkom het om tegen een kind herhaaldelijk hetzelfde te zeggen: "Ik heb je nu al 100 keer gezegd dat....". Het kind zal geen gewoon beeld hebben bij dat wat het moet doen.

Tot slot gaat Rob naar aanleiding van een vraag even in op ADHD.

Bij ADHD is er een overmaat van serotine aanwezig. Om te weten of een kind werkelijk ADHD heeft zou een onderzoek naar de aanwezigheid van deze serotine gedaan moeten worden. Dit is een erg duur onderzoek. Daarom wordt er gekeken of een kind verschijnselen heeft, die lijken op die van personen waar de ADHD wel klinisch is aangetoond. Dit kan een valkuil zijn, omdat vele ADHD verschijnselen ook bij andere syndromen horen. Zo kan men vermoeden dat een kind ADHD, of Asperger syndroom, of een Perfasieve ontwikkelings-

stoornis heeft of dyslectisch is, dan toch kan het eigenlijke probleem een Performaal / Verbaal kloof zijn.

De Performaal / Verbaalkloof komt veel bij hoogbegaafde kinderen voor. Eén op de drie kinderen heeft ermee te maken.

De laatste vraag is: kunnen deze kinderen ook spellingsproblemen krijgen.

Antwoord: Als je visueel bent ingesteld, dan krijg je problemen met de regelwoorden. Bij het aanbod van veel auditieve dictees en weinig visueel aanbod kan er een spellingsprobleem optreden.